

divadelní výchova

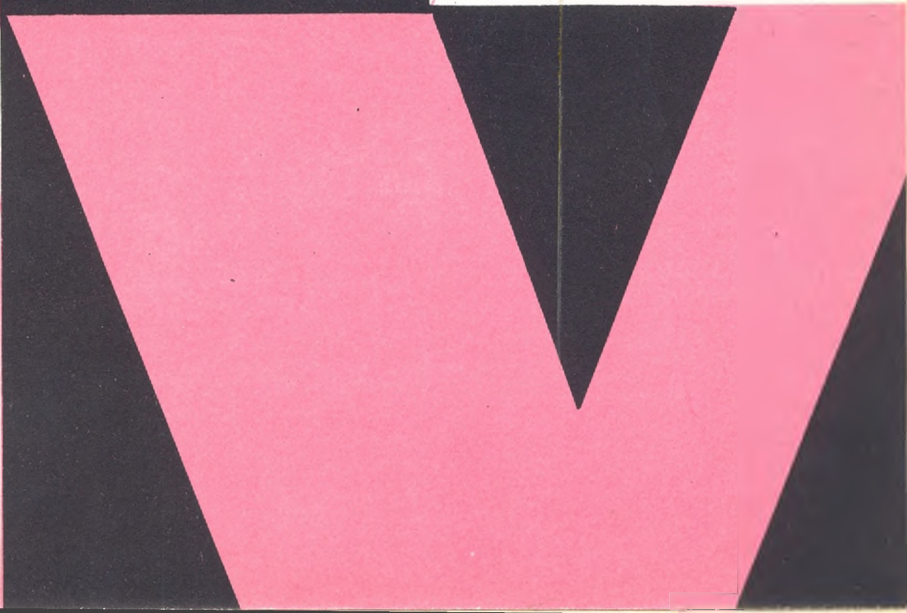
6

ročník IX

**Praha
1972**

**dokumenty
statí
ankety
informace
bibliografie
diskuse**

K o r á b k o t v í l p o d A l p a m i
(Ze stránek palubního deníku)

Alexandr G r e g a r

Tentokrát šlo o Alpy skutečné a nikoliv vybájené partou Admirála Jindřicha na táborovém dobrodružství. Kecavý Johnny, Fred Aspirin i Kudrnka změnili role, navlékli ušlechtilý háv a s posláním zachránit svět vyrazili na jih od svého rodného přístavu. Z Kaplice do rakouského městečka St. Lambrecht je to kolem 350 kilometrů...

Ale tak jednoduché, jako nakonec všechno, to však nebylo. To dá rozum. Ani sebevíc zkušený plavčíci se jen tak do ciziny nepohrnou. Nejdřív dostanou zabrat od nižších i vyšších důstojníků, odkroutí si rodinná školení s příkazy nejez zmrzlinu, nos čepici, nenos špinavou košili a poslouvej soudruha učitele

A d l P ř e d v y p l u t í m .

Tím učitelem je Jaromír Sypal. Člověk, který vynahradí zástup rodičů a jehož originální výzva ke klidu : "Kdo bude křičet, ticho neuslyší!", není jen zbytkem admirálské jindřichovštiny, ale krásným humorem, jenž mladé vychovává a dospělé léčí. S manželkou Květou a skromnou řádkou spolupracovníků už po léta hledají žen-šen pod kůrou dětské duše. Při tom ji pečlivě obrazejí v prstech a chrání před znečištěním. Dětské divadlo je pro ně věc samozřejmá a jakoby srostlá s normálním živobytím. O tom mě přesvědčili ve svém skromném, ale obrazů a knih plném bytě, sloužícím za jednu velkou pracovnu v době školní a za měsíční modul v čase prázdnin, festivalů, zájezdů tu i cizozemských.

Sypalovi z Kaplice - tato slova znají lidé kolem dětského divadla až z posledních let. Krčila se za pojmy Delongová, Mlejnek, Štembergová, Vobrubová a tiše doutnala a nabývala forem. Loni jejich dětský soubor měl úspěch na národní přehlídce s hrou "Koráb Racek". Pak s odjel do západoněmeckého Scheersbergu, pokosil tam něco bobkového listu a vrátil se ověnčen spoustou dojmů a zkušeností. Za další rok stačil připravit v pořadí již 4. kaplické dětské jaro, které se z lokální záležitosti stalo zajímavou jihočeskou tribunou dětského divadla. A tady spatřila světlo světa další hra Jaromíra Sypala "Jak děti zachránily svět", v pořadí už několikátá autorská práce, rostoucí s věkem interpretů do šířky i hutnosti, do stále konkrétnějších významů pro dětské výchovné drama. - Rostoucí s věkem interpretů ? Ano, Květa Sypalová už ve druhé třídě zasela první semínka divadelního koření do capartů louskajících poslední stranu slabikáře. Z hodin češtiny, hudební výchovy i ostatních předmětů přerůstala chuť k divadlu ven ze školních škamen, nezastavila se před žádnou besídkou, ani před vítáním novorozenátek a zvučnou češtinou se prokousala až k několika velkým hrám - dnes

už velkých dětí. Soubor je nyní v deváté třídě; na konci roku si podá packu a s kufrem vzpomínek napochoduje do života. Ale ve škole už čekají další Sypalova děcka, což už je jiná kapitola. Část historie jsme si však museli před startem zopakovat (nalistováním např. loňských Nápadníků v amatérské scéně), to abychom si na širém moři nepletli kvadrant s hydrantem.

Na loňském Scheersbergu pozval kaplické děti na rakouský festival do St. Lambrechtu p. Ingo Wampera, inspektor pro dětské divadlo ze Štýrského Hradce. Představení Korábu Racek se mu tak líbilo, že nechal na vůli našeho souboru, s čím po roce do podhůří Alp dorazí. Rackové i Sypalovi si ta slova vzali k srdci, koráb postavili za skřín a dali se do hledání pohádek. Neleznou tu pravou, polštářek z dětského kočárku v ní dostal kouzelnou moc nad všemi věcmi světa a děti tak látku ke spoustě nápadů, jak tuto moc dostat z polštářku ven. Takový polštářek by mohl být horší zbraní než lecjaká atomovka a to děti dobře vědí, zvláště malé Pískle, které se k tomu namane jaksi z trucu, no prostě, ten nejmenší vyhraje ke spokojenosti všech a svět je zachráněn.

Tak tahle hra vznikla v průběhu minulého roku z libreta Jaromíra Sypala, písniček Květy Sypalové, z improvizací dětského kolektivu a jeho velkého smyslu pro humor - snad jen proto je v souboru tolik kázně. Po úspěchu na Kaplickém jaru 72 přejeli kluci a děvčata půl Čech do Žďáru nad Sázavou na národní přehlídku, ale dlouho se tam nezdrželi. To proto, že skoro na druhý den se jejich cesta měla otočit o stoosmdesát stupňů, z Českomoravské vrchoviny směrem k historickým zemím Štýrska a Korutan.

Ad 2 Na širém moři

Poslední týden června začal "Rackovi" v autobuse na ranním sluncem ozářené celnici v Dolním Dvořišti. Než jsme stačili zamávat našim celníkům, vyvedla nás úzká cesta dolů k prvním rakouským obcím, které nás pozdravily čistotou, bělostí domů a duhou reklam. Dlouho jsme z této země neviděli víc, jen ty domky s velkými okny a zahrádky jako malované, lidí v ulicích bylo poskrovnu. Asi byli všichni v práci.

Nálada od začátku výtečná. Nakonec, když sebou veze harmoniku vedoucí odboru kultury ONV, tak to už je na pováženou a když začne s dětmi písničku za písničkou, tak to se jen tak nevidí.

Legrace nás přešla kousek před Dunajem. Vjeli jsme nádhernou cestou vzhůru do útulných lesíků, které nedávaly tušit místo jedné z největších zkažeností světa - koncentračního tábora Mauthausen. Než se vám vyloupne za poslední zátáčkou jeho masívní hradba, netušíte nic. Jen dole pod strání přejedete úzkokolejku, vedoucí odnikud nikam. Nebýt hustých stromů, už tam by problesknul

lom s pověstnými schody, ale takhle jako by příroda vše pokrývala milosrdným závojem. Stěny tábora připomínají podezdívku horského hotelu, jen kdyby nebyly tak masívní, dlouhé a zbytečné. Kdyby nebyly postaveny z kamenů vnesených rukama vězňů často na poslední cestě po strmých schodech smrti.

Postáli jsme na těch místech s dojetím, děti s údivem, zvlášť když jsme jim přeložili některé z nápisů na památnících národů. Slunce svítilo přes český památník přímo do očí a silueta oběti připomínala letícího ptáka. Dlouho se pak v autobuse hovořilo tiše.....

Barevná oka jezer Mondsee a Wolfgangsee mají mezi sebou jen vysokou přehradu salcburkských Alp, docela na jejich vršku se třpytí sníh a lanovka tam vystoupí za chvíli a za padesát šilinků. Chvíli jsme se tedy dívali k modré obloze a z našeho - ne o moc většího kapesného neubýlo. Děcka svlékla parádní uniformy (oranžová trička) a přioděna trenýrkami, či víkendovou ústrojí dámské výbavy vytrvale mávala projíždějícím tryskáčům na silnici. Za to se jim dostalo pozdravů v několika jazycích a troubení zvučnosti filharmonie. Pak se v obřím hrnci zaškvířilo množství párků a jejich vůně počala zastavovat okolní dopravu. Usoudili jsme, že je čas opustit čarokrásná jezera, domky bílé a duhu reklam, jak již uvedeno výše, tentokrát však s panoramatem Alp, těch skutečných a nikoliv vybájených Admirálem Jindřichem.

Autobus si to supěl do kopečka víc než osmnáctiprocentního, ale karosácký lux je už nějaká ponorka, a tak k vystupování a tlačení nedošlo. Zastavili jsme až z vlastní vůle pod nejvyšší horou, která byla na trase. Na Dachsteinu byl podle počasí krásný prosincový den, ve třech tisících metrech svítily ledové kameny, hluboko pod nimi rozkvetlé louky, jezírko jako dlaň, dalekohled v malé trattorii, v ostré zatáčce vyryté skály, stál šilink. A protože jsme nechtěli nic, jen se koukat a koukat na tu krásu, která je i tady zadarmo, fousatý trattorník nás vykázal na hoření terasu, stejně vybavenou, ale v dostatečné vzdálenosti od pepsí a coca-col. To nás nemrzelo, jen dospělá mužská část litovala ztráty dvou pěkných odíradlovaných Rakušanek, zřejmě žen zmíněného kručasa hostinského. Při opětovém pohledu na krásné pohoří jsem zjistil, že ta krása je nahraditelná.

Z Velkých Taurů se to pak už zase fičelo dolů, protože žádné kopce nevedou až do nebe. Příroda opět ubíhala, ale jaksi obráceně. Proto zavládl zpěv - zvláště Kulihrášek, jinak Sypal mladší a Honza, civil Mirek Svoboda, pilně trénovali na Zlatého slavíka, čímž mnohé otrlé ukolébali k spánku a maminku Květu k protiofenzívě v podobě svižných lidovek.

Když jsem měl pocit, že už po desáté objíždíme stejnou benzinovou stanicí, zavládlo na čelných místech autobusu vzrušení. Kdosi našel na mapě jakýsi jiný Lambrecht, očkem tak sto padesát kilometrů na opačnou stranu. Zavládl zmátek. Nejedeme špatně? Kam se to řítíme v neznalosti ciziny? Před časem přišel do Kaplice jen holý, nacyklostylovaný informační list pouze se stručným určením místa - St. Lambrecht, Rakousko. Nakonec jsme se rozhodli obejít všechny Lambrecht, hin se hukáže.

Paní Květa s klavíristkou Zdenou Bukovskou načaly další sloku Budějic, co sou pěkný městečko, čímž jsme se nepozorovaně přihnali do aleje letitých dubů, málem se otřeli o vysokou klášterní zeď v užoučké uličce a autobus nosem přistál na centimetr před cedulí s nápisem: "Kindertheater "Möve", Kaplitz, ČSSR, Wie die Kinder die Welt gerettet haben".

Ad 3 Z e m ě n a o b z o r u

Hurrrráá!, ozvalo se autobuse. Několik dědků s fajfkami v ústech to přehlédlo bez vzrušení. Vítači, kapela, ani starosta v žaketu se do deseti minut neobjevili. Lambrecht spal. Vydali jsme se tedy sami hledat autory plakátu - cedule ukazovala vlevo, ale když jsme je celé přešli, zmizel nám za zády Lambrecht a nikde poradatele žádného. Už jsme se skoro smířovali s tím, že máme dostatečnou zásobu konzerv a že tu snad musí být alespoň plovárna, když se k nám přidal jeden, podle řeči asi Rakušan, řka: "aha, KAPLIČE..." - a pak pokračoval takovým tempem, že jsem už nerozuměl ničemu. Čato překladatel Láďa Toncar po desetiminutovém napjatém sledování mužova monologu s ledovým klidem prohlásil: "Je to nahoře ve škole, jdeme!" Prostě, přivítání se konalo, pan Wampera, duše festivalu, vstal od večere, podával ruce, pak se jelo do hotelu U pošty, kde Frau Bachler vařila dobře a chutně. Po vyspání bylo úterý...

St. Lambrecht je kouzelné městečko v údolí mezi postaršími vrchy, už pěkně obézními, zakulacenými. Jen v dálce je vidět strmější skály, tady je to spíš jesenická pohoda. Asi nebyla jiná v době, kdy se místní benediktinský klášter honosil i teologickou fakultou a několikatisícovým davem mnichů. Z rajské zahrady zbyla obyčejná louka s rotundou uprostřed, zůstalo velebné vyzvánění zvonů.

Přes den jsme courali jedinou a předlouhou ulicí. Po jedné straně hospoda za hospodou, v každém výkladě "Zimmer frei", na druhé straně banka, konzum a pekař, jehož "puliny" jsme pak denně zapíjeli hustým mlékem. Odpoledne se prošlo mohutnou klášterní branou, na nádvoří řemeslníci stloukali prkna pódia, natahovali kusy látek a na lešeníčka stavěli reflektory. Naše děcka obhlížela zkoušku místních školáků a nakonec z toho byla nahoře v zámeckém parku nádherná

ná, družná beseda s výměnou dárků, písničkami v obou jazycích, taneček "hoki-koki" absolvoval i ředitel místní Hauptschule. Rakouské děti se pak kolem našich točily až do konce pobytu. Málokdo si dovede představit, jak se dá živě a zapáleně diskutovat bez znalosti jazyka. Dětské esperanto má asi zvláštní pravidla, protože se v mžiku všichni smáli, plácali se do zad, jakékoliv další slovo vyvolávalo nové salvy smíchu. Jen malinká Rakušanka s copánky plakala, že nedostala krojovanou Chodku. Musela počkat až do hotelu...

Ad 4. Z v y k y d o m o r o d c ů

Slavnostní zahájení bylo slavnostní, hrála černá dechovka Dynamitky Wien, televizi ji dvakrát vraceli i s celým průvodem k Lambrechthofu, vypili jsme jednu šťávu malinovou, jednu borůvkovou a vyslechli přednášku o patnáctileté historii Mezinárodních dnů dětského divadla v St. Lambrechtu.

Před lety s tím začali jaksi na oslavu kulatého výročí města a ono se to ujalo. Dnes tu otevírají každoroční pracovní tábor pedagogů, zabývajících se výchovným dramatem, denně se po celý týden scházejí v "režijní dílně", odpoledne a večer pilně sledují představení rakouských i cizozemských souborů. Konfrontují si metody, formy, názory. Věcně a stručně, tak jak psáno jest v programu. Uvidíme, jak to bude vypadat. - Jeden z oficiálních předřečníků pronesl také názor, že zahraniční soubory nejsou přínosem festivalu, že se nerozumí řeči a tak. Ale připustil, že když se umí divadlo hrát, tak to ujde. Tak jsme začali trnout, zda-li to dovedeme.

Obavy z nás opadávaly během večerního představení, kdy se domácí děti úporně snažily předvést barokní Masenovu komedii v hereckém stylu dost naturalním, který předváděl jen ten, co mluvil. Hrál se s vervou titánskou, připomínalo to "Karlštejnskou noc" i s pážaty stojícími nehnutě po celou hodinu s halapartnou v umdlévající ruce. Zvony ukončily přesně načasované představení a šlo se domů. I s právě propuštěnými herci, kteří se vedli pod paží s naší kumpaní. Naše jednotné oblečení bylo decentní i v neónovém večeru, kolem nás si to hvízdali kluci a holky ze západoněmeckého souboru, bosky, v odrbaných texaskách a s nejbizarnější bižutérií na tričkách jako by nic.

Ráno jsme se dozvěděli, že vedoucí večerního souboru, ředitel školy, skončil s infarktem. Škoda, byl to milý pán, ještě odpoledne nám hezky vyprávěl o Lambrechtu. Jeho svěřenci se teď honili po plovárně, protože škola tu následkem festivalu skončila a místo toho se v její hale objevili žáci ZDŠ z Kaplice, kteří napjatému publiku předváděli prakticky to, o čem se tady v seminářích sáhodlouze vykládalo. Sypalovi zaznamenali první úspěch. Popovídali si s přítomnými pedagogy, svezenými z celého Rakouska, byla spokojenost, ba nadšení,

ozvalo se první bravo. Starší pan profesor chtěl, aby kapličtí zaimprovizovali Sněhurku, což se jiným nezdálo a tak si vyžádali etudu na téma "jedoucí autobus", které se jim dostalo. Následoval odchod na plovárnu, ne nepodobný poslední křížové výpravě.

Slunce hrálo až praštělo, nestačili jsme se vzpamatovat a každý vlastnil kůžičku račí, pěkně růžovou, alergickou na sebemenší dotyk. U modrého bazénu jsi na dálku poznal Čecha, zvlášť podle bohatosti tvarů břišních partií, Rakušané nám jistě záviděli. Děti svižně skotačily, hrály si na "stvoření světa", čímž vzbudily pozornost všech místních plavců, byly fajn. Až se zdálo, že místní plavčík jim odpustí ten pětišilink za vstup, což se nestalo. A tak náš dobrý duch festivalu zavedl do zámeckého parku, kde se celé odpoledne hrálo divadlo ze všech stran a formou lidového občůzkového tyjátru, protože jsme si na jednotlivá dějiště museli nosit přes rameno lavičky. Bylo to pěkné a družné, představení více i méně zajímavá, nejvíc zaujal talent některých jedinců. Bylo v tom málo dětsky přirozené hravosti, ale i ta někde navzdory režijním záměrům zazářila.

Jako u vytržení jsme se dívali na představení zvláštní školy pro děti podprůměrně duševně vyspělé. Hrála celá třída i s učitelkou, po stolech, na louce Orffův instrumentář, děti cvičily koordinaci zvuku s pohybem, rytmus, výslovnost, strašily se, bály se, utíkaly a byly strašně smutné, oči bez citu. Do druhé třídy téhle školy chodí i čtrnáctiletá dívka, převyšuje všechny o dvě tři hlavy. Tady zřejmě léčba divadlem stojí za pokus.

Soubor chlapecké školy z Leibnitz předvedl hru France Bevka "Der Erzaulpelz" na námět kavkazské lidové pohádky. Děti hrály příběh o napravení líného chlapce velmi pěkně, k půvabu představení posloužilo i vhodně vybrané přírodní prostředí. Děti se naprosto přirozeně pohybovaly na různých místech malého parčíku, ve kterém si připravily jednotlivá dějiště, dokonce se někdy musely proplétat mezi diváky. Představitel hlavní role předvedl báječný výkon - opět se potvrdilo, že většina vedoucích rakouských souborů staví na talentu jednotlivce. Divadlo to bylo dětsky čisté, přirozené i s náznaky stylizace v rytmi-zovaném pohybu, v kostýmech, maskách apod.

Děti z Hauptschule z Wolfsbergu ukázaly vystoupení, s jakým se můžeme u nás setkat na školních akademiích. Pásmo říkanek s ústřední myšlenkou podobnou našemu příběhu o "kohoutkovi, co leží na dvoře, nožičky nahoře" předváděli první a druháci dílem sborovou recitací, dílem v dialogu "kohouta" se sborem i sólisty. Děti byly trochu strnulé, dívaly se po sobě v obavách, že složitě rozfrázovaný text neklapne, prostě jako bych měl před očima recitační pokusy dětských souborů, kde se přímá řeč z textu musí naznačit alespoň vykročením

z řady. Ale na ty mrňata byl čtvrt hodinový program dobrým výkonem.

Mezi nejzajímavější představení patřilo vystoupení chlapců Bundesgymnasie z Grazu. Soubor vedl dr. Manfred Kreps, který se léta zabývá výchovným dramatem a improvizační hrou, je také jedním ze zakladatelů lambrechtského festivalu. Letos jeho chlapci předvedli loupežnickou hříčku "Junker Rechtberger". Dr. Kreps ji upravil podle staré pověsti, vycházející z lidové tradice. Všechno v téhle inscenaci bylo podřízeno rytmu. Jak slovnímu, hudebnímu i pohybovému. Všechny složky tu zapadaly pěkně dohromady, našli jsme tu prvky voicebandu, improvizační hry rozvíjené vstupy dospělé osoby. Rovnocenným dramatickým prvkem byl hudební doprovod (opět nástroje z Orffovy řady). Představení to bylo krátké, ale strhlo všechny diváky.

Ostatní odpoledne už bylo veselejší. Dokonce tak, že jsme se mohli strhat smíchy při Nestroyově aktovce, předváděné čtrnáctiletými ofousovanými, červenonosými a tlustými augenráfky opatřenými žertěři. Na stole se objevila i voňavá husa, džbány s vínem, proměněným na vodu, repliky směřovaly, jedna jako druhá, přesně do středu první řady (nevím přesně, kdo tam seděl). Domáci se smáli zřejmě kořeněným vtipům, my zase tomu, jak ti kluci přesně hráli naše protřelé ochotníky. Později jsme se dozvěděli (při obhajobě režiséra na semináři - při útoku seminaristů), že šlo o parodii lidové frašky. Tak to jsme asi trochu zaváhali, nějak jsme si nerozuměli.

Večer jsme rozuměli dokonale. Hned po prvních kreacích západoněmeckého souboru z Pforzheimu. Nejdříve šly dvě taneční pantomimy na filosofická témata, hned po nich Makáριοvy Tři bílé šípy, prý aby taky byla legrace. A byla. Horko k zalknutí, hala školy bez špetky kyslíku, dlouhé, nudné a neumělé pantomimy s příšernou zvukovou kulisou. Než jsme se stačili probudit, začala třetí hodina večerního vystoupení, původem česká indiánská pohádka, ve které tady kdo nemluvil, nehrál, asi se na sebe zlobili. Hra byla doplněna pravou a nefalšovanou hudbou indiánů-Siouxů, což po veřejném sdělení režiséra naplnilo sál jediným a posledním nadšeným potleskem.

Ale to už naše děti spaly, protože představení hry "Jak děti zachránily svět" se už s napětím očekávalo na druhý den, na závěr festivalu. A bylo třeba ještě zkoušet, upravovat jeviště, předčítat některé německé texty, prostě makat, aby se mohla odvést poctivá, fortelná česká práce. V tomhle duchu proběhlo celé příští dopoledne, za vyzvědačství seminaristů i místních kluků. Lambrecht se těšil na české divadlo.

Ad 5 Cirkus umí to, každý den má nabit o.

Nervozita Admirála Jindřicha, nyní krále Puclíka, jinak Jaromíra Sypala, autora a režiséra, dostoupila vrcholu kolem patnácté hodiny. Hala naplněná k prasknutí. První veliký potlesk, když nejmenší aktérka, osmileté Pískle, vysekla bravurní německou poklonu a pár větiček ze hry k tomu. Potlesk pak už nebral konce až do konce. Ve druhé půli, kdy se dělá spousta věcí improvizace-mi, zářily oči nejen děckám v hledišti, ale i všem dospělým, ozývalo se bravo, obdivovala se bezprostřednost a pohotový vtip, chuť do hry. Diváci rozuměli snad i v místech, kde se hrálo jen česky, když se to umí, nevadí jazyková ba-riéra. Obavy pořadatelů ze zahájení festivalu byly rozptýleny. Kaplické děti ve své hře nejen zachránily svět, ale zachránily i náladu festivalu. A byly tím nejpádňjším důkazem konfrontace, nejvlastnějším dětsky tvořivým divadlem, které je výchovné nejen ve své metodě, ale i v tom, co bezprostředně poskytuje, radost, štěstí...

Na semináři, kterým festival končil, práci našeho souboru chválili, zno-vu tleskali, živě diskutovali a přeli se o své problémy. A nám z toho bylo hez-ky u srdce. Už proto, že jsme tu nerepresentovali jen úroveň našeho dětského di-vadla, ale i naši výchovu a socialistické Československo vůbec.

Děti nám udělaly velkou radost. Reprezentovaly na výbornou, tak jak je to u nich zvykem i ve známkách na vysvědčení, které je v tuto chvíli čekalo dale-ko od Lambrechtu. Obklopeny místními dětmi si do večera zpívaly, pil se čaj, chroupaly sušenky. Veselilo se tak, že otevřená okna za chvíli oblehl zástup lambrechtských občanů. Západoněmečtí studentíci už ulicí sebevědomě nepohvizdo-vali. A znovu dárky, čokolády jako vrata, v nejlepším se však přestalo, proto-že i rakouské děti neměly přes večerku. Zato ráno znovu stály před autobusem, přestože jsme na vídeňskou stranu vyráželi časně.

Ad 6 Zvedáme kotvy

Prší, za zády máme usazený St. Lambrecht. Snad náš odjezd přežije, když už má pár horších staletí za sebou. Silnice je jako vlásenka, viditelnost sot-va padesát metrů, nálada po ránu nulová. V Judenburgu ze sebe strásáme melancho-lii ranního loučení, protože tady už visí nové transparenty, zvoucí na Divadlo Kalambur z Wroclavi. Festival pokračuje o kousek dál, bez nás. Za pár dní se stejnou cestou budou vracet Poláci.

Najednou se propadáme do hlubokého údolí, trochu se vyčásilo a kolem nás začaly vystupovat strmé srázy Semmeringu, mohutná dálnice se zdá být pokračová-ním lyžařských sjezdovek, znovu množství hotýlků a benzinových pump, ověšených praporky. Na plakátnicích stále stejná mamutí slečna a reklama na Š 110 L u moř-

ského břehu. - To už je skutečně poslední rozloučení s rakouskými horami, protože jak namíříš na Vídeň, jsi ztracen v rovině téměř hanácké. Vítr nás z dálnice do příkopu nevyfoukal, snažil se sice dost, ale vždycky jsme si včas přidřepli. S prvními odpoledními paprsky se nám na přídí zjevila Vídeň.

Ještě jsem tu nebyl a to mě zmátlo, čekal jsem valčíky a vůni kávy, město s trochou koloritu starého mocnářství. K tomu poznání však nedošlo. Za pár odpoledních hodin jsme stačili jen zjistit stav obchodní sítě na Kärntnerstrasse, mají to tam v pořádku v cenách lidových, zlidovělých i zcela nelidských. Tak dlouho se koukáš na kupu věcí, tak dlouho vybíráš, až nakonec koupíš nějakou blbost a jdeš raději před Štěpánský dóm zkontrolovat fiakristy, zda jezdí. Jezdí!

Protože se kapsa vyprázdnila, namířila naše karavana k Prátru. "Rackové" okusili Vídeňského kola, autíček na drátě, barevné zmrzliny, několika solidních automatů (bylo tam i pár nesolidních, co snad měly být mládeži nepřístupné, včetně dalších věcí). Když bylo vše shlédnuto, vydali kapitáni rozkaz k odplutí.

Zamávali jsme jednomu autobusu z Čech, co si to šinul z Prahy do Řecka a kolem mohutného Schönnbrunu se naše cesta vyklikatila na oranžovou dálnici, protože tu byla tma a výbojky zářily jak letní bazarové brýle. Za chvíli skončila i tahle paráda a vše se utopilo ve tmě.

Za několik usnutí a probuzení ozářila světla Lince ještě jednou pořád stejné reklamy na limonádu Fanta, poslední z nich byla skoro před hraniční čarou.....

Do Kaplice se sjíždí dolů z hraničních kopců, svítalo, unavené, ale vytrvalé a spolehlivé děti pomohly složit dekorace, vzaly do rukou kabely, kufry a balíčky. S protáhlym, prozívnutým ahóój, se rozešly k maminkám a tatínkům, tak, normálně, jako by ani netušily, že se právě vrátily ze svých olympijských her, že se vrátily jako výteční reprezentanti naší kultury. Manželé Sypalovi se za nimi ohlédlí ještě jednou - jsou to dobří děcka.

K o l e k t i v n e n í j e n s l o v o
Marina V o l š i c k á

"...a proto vám děkuji za krásné chvíle, které
jste nechala moje děti prožít v hezkém prostředí
a mezi přáteli." (Úryvek z dopisu)

Dětské divadelní soubory zakládají a vedou většinou učitelé. Učitelů je dost. Dětských souborů málo. A přece - práce mezi dětmi mimo školu má veliký

význam pro učitele i děti.

Na první pohled by se zdálo, že práce "navíc" v divadelním souboru přináší jen starosti, zabírá mnoho času, a že tolik vynaložené námahy nestojí za ta dvě či tři sehraná představení během jednoho školního roku. Málokdo si uvědomí, že nejde jen o sehrání samotné hry. Při práci v souboru vzniká dobrý kolektiv, kde jeden druhému pomáhá. Děti se naučí hodnotit práci svou i ostatních. Naučí se vážit si společného majetku, tříbí svůj vkus, rozvíjejí myšlení, cvičí paměť, učí se správnému vyjadřování, získávají schopnost pohotově a srozumitelně promluvit kdykoli a kdekoli na veřejnosti, rozvíjejí a prohlubují svoje city, cvičí pevnou vůli, učí se jednat s lidmi, znají svůj cíl - a hlavně cestu k němu - přes píli a odříkání a ještě mnohem víc. Vlastní představení je odměnou za práci. A odměna pro učitele coby vedoucího souboru? Náklonnost dětí, jejich úcta, důvěra, přátelství. Nový vztah mezi vychovatelem a dítětem. Přátelství. Dítě není jen žák, je to človíček s bohatým vnitřním životem, do něhož nechává nahlédnout bez obav. To je od dítěte nejcennější dar. Učitel tu není jen učitelem, je pomocníkem, rádcem, kamarádem. V takovém prostředí přestává být slovo kolektiv pouhým slovem.

V našem souboru^{x)} je celkem 50 dětí ve věku od 2 do 15 let. Každým rokem se do dramatického kroužku přihlašuje asi 30 nových zájemců. Všechny přijmout nemůžeme - a tak řešíme situaci pomocí konkursu. Provedení a příprava konkursu spočívá na bedrech výboru divadelního kroužku - předsedy, místopředsedy, jednatele, kronikáře a dvou členů výboru. Jaká je jejich práce: Měsíc předem vyhláší podmínky konkursu, vyzdobí a upraví místnost, rozdělí si práci organizační, pozvou hosty - představitele školy i veřejnosti a celý dramatický kroužek. Konkurs má charakter trochu soutěžní, trochu slavnostní a trochu rodinný.

První část zkoušky vyžaduje přednes básně. Potom dostane uchazeč úkol, který mu umožní ukázat i schopnosti pohybové. Každý, kdo se připravuje na druhou část zkoušky, má právo požádat některého z členů souboru o radu, pomoc i partnerství. Po ukončení zkoušek odejde výbor - v tomto případě jako porota - do jiné místnosti na poradu. Zatím, co se radí, baví ostatní členové souboru všechny přítomné. Porota řeší i tyto otázky: Jaký má uchazeč prospěch? Je to dobrý chlapec, dívka, budou dobrými kamarády? Všichni chtějí mít hezký a radostný kolektiv, v němž by žili jako svorná rodina, kde úspěchy i neúspěchy jednotlivců jsou vždy záležitostí celého souboru. Proto je rozhodování odpovědné, hodnocení přísné, ale spravedlivé. (Vedoucí kroužku je při rozhodování pří-

x) Článek M. Volšické vychází z práce souboru v Libčicích nad Vltavou, který vedla několik let do června 1972 a navazuje na její pedagogické čtení, které bylo odměněno 2. cenou na Uherskobrodských dnech J.A. Komenského 1972.

tomna, aby pomohla a poradila ve sporných otázkách. Jinak jednají děti samy.)

Přijímáme většinou dvanáct až patnáct nových členů. Noví členové skládají slib. Potom se všichni shromáždí u klavíru, zazpívají si, pobaví se.

V následujícím dni se výsledky konkursu objeví na nástěnce divadelního kroužku. Nástěnku upravují děti samy. Kromě organizačních pokynů pro soubor na ni vyvěšují fotografie z našich divadelních představení, oznamují kulturní akce kroužku i veřejnosti. Nástěnka je využívána i pro soutěže. Jaké soutěže? Uvádím příklad. Na nástěnku jsme vyvěsili fotografie z různých divadelních her, které jsme sehráli za poslední tři roky. Úkolem soutěžících bylo :

- a) uvést autora hry a její název
- b) uvést jméno postavy a jejího představitele

Soutěže se zúčastnily děti z celé školy a také mnoho odpovědí bylo správných. Vylosovaní výherci získali pěkné ceny - dobrodružné knihy. A význam soutěže? Povzbuzující a potěšující zjištění, že o práci divadelního kroužku se opravdu zajímá většina žáků naší školy.

Fotografování obstarávají chlapci ze souboru. Fotografují, připravují nejprve snímky pro objednávku, potom udělají jednotlivé fotografie pro každého zájemce. Také pro společné album souboru připravují fotografie, vhodně je v albu uspořádají a opatří nápisy. Některé snímky si vyžádá a použije také kronikář. Záznamy v kronice jsou bohaté, pestré, nepřikrášlené v líčení, pravdivé a přesné. Je tu zachycen nejen průběh zkoušek, schůzek a jednotlivých představení, ale najdou se zde i pohlednice s pozdravy, úřední dopisy, hodnocení soutěží; kronika je vyzdobena výstřižky z novin a časopisů, programy divadel, malbami dětí. Děti sem zapisují i své pocity před vystoupením. Žáci, kteří vycházejí z 9. tříd a loučí se s divadelním souborem, sem píší svá slova na rozloučenou. Chlapci svůj smutek a dojetí překrývají humorem. Najdeme zde třeba zápis : "Nechť budoucí pokolení kráčí v našich šlépějích a pamatuje na průkopníky. Nechť nikdy nevymizí zápal, kterým jsme my překypovali." Někteří z nich nacházejí myšlenky a slova, jež překvapí: "Nezapomínejte, že divadlo je věc krásná, protože potřebuje i dává lásku, cit." To je vyjádření patnáctiletého chlapce.

Ano, odcházejí ze školních lavic, z přátelského prostředí jeviště, ale nepouštějí nás. Zůstávají kroužku věrni. Mnozí pracují dál jako kulisaři, pomáhají při líčení, shánějí rekvizity, chodí na zkoušky a jsou nejlepšími a nejvěrnějšími diváky. Jakmile skončí představení, vpadnou na jeviště, pronášejí slova kritiky i uznání. Najednou zjišťujeme, že kroužek nemá jen padesát členů, ale víc než sto. Zvykli jsme si říkat bývalým členům "stará garda". A před každým představením hlídáme skulinou v opočně zadní řady hlediště až do té doby, kdy někdo ohlásí: "Stará garda narukovala." A sem by nyní patřil velký vykřič-

ník. To, že mladí lidé, kteří již dávno opustili školu, chodí dál na naše zkoušky, chtějí a námi pracovat, neověřuje jenom jejich věrnost souboru. Ozývá se zde něco daleko důležitějšího - jak mladí lidé hledají místo, kde by se mohli sejít nejen za zábavou, ale kde by se mohli také nějak uplatnit. Cítí nutnost mít před sebou nějaký drobný cíl. Něco dělat pro sebe i pro druhé - a ověřit si svoje schopnosti. Tento pocit, tuto touhu poznali v kolektivu divadelního souboru a už je neopustila. Mnozí už sami pracují s mladšími dětmi, jiní vstoupili do ochotnického souboru mezi dospělé. Ukazuje se, že se v tomto kolektivu může slibně dotvářet osobnost dítěte. Rozvíjet se mohou všechny její stránky - v samostatné praktické činnosti dětí, v níž získávají vlastní zkušenosti a vyvozují z nich závěry, utvářejí volní a rozvíjejí citovou výchovu.

Ani uvědomělá kázeň není jen pojmem či ideálem. Je to odvážné tvrzení - a pravdivé. Bylo jen málo příležitostí k tomu, aby musel zasahovat vedoucí. Děti se tu vzájemně vychovávají - nepostřehnutelně, samozřejmě, bez zásahu učitele.

Časem se stane, že se vyskytne v souboru někdo, kdo se projeví jako "primadona". Ten "někdo" třeba nepřijde na zkoušku. Venku svítí slunce, koupaliště volá. Jeden článek řetězu chybí, práce se nedaří jako jindy. Některé výstupy nelze zkoušet, v jiných "zaskakuje" ten, kdo je zrovna volný. Prostě ztracený čas. Pro všechny. Členové souboru rozhodují v takové chvíli velice přísně. Hned druhý den se všichni sejdou, pozvou "provinilce", zpovídají, ukládají trest. Často mu dají i nucenou dovolenou - nesmí hrát. Všichni postižení až dosud vždy přišli požádat o odpuštění, chodili uklízet jeviště, dělat nápovědu, zkrátka chodili na každou zkoušku, jen aby se nezapomnělo, že oni do té velké herecké rodiny stále patří. Je to jeden z mnoha důkazů, že kroužek umí své členy vychovávat. Není mnoho příležitostí k takovým zásahům, ale za dobu šestnácti let práce s dětským souborem se přece jen najde někdo, koho je teprve třeba usměrnit a ukázat mu sílu společné práce, společné odpovědnosti, rozhodování a posuzování.

Vzájemné vztahy dětí se upevňují společnými zážitky. Těch není málo. Schůzky, zkoušky, výlety, návštěvy divadel, výstav - zážitky veselé i smutné, čtveračivé i vážné.

Konec školního a "divadelního" roku uzavíráme v rodinném kruhu dramatického kroužku. Dopřejeme si malé pohoštění. Peníze na "hodování" získáváme sběrem odpadových hmot. Často nám pomáhají sbírat i učitelé, žádný papír se ve sborovně nehází do koše, všechno jde do sběru pro dramatický kroužek. Potom dvojnásob chutná zákusek i čaj - a ti, kteří opouštějí soubor, nesou si domů nějakou drobnou upomínku. Při takových sezeních mají dívky úlohu hostitelek, hoši organi-

zují společenské hry a připravují program. (Letos dokonce hrála šestičlenná "rytmická skupina", kterou pro tuto příležitost vytvořili členové souboru tři měsíce před zakončením školního roku.)

Vždy po sehrání divadelní hry svoláváme pracovní schůzku. Při ní hodnotíme jednotlivé výkony na jevišti i výkon celého souboru. Humorně i vážně. Dáváme do pořádku kostýmy, sestavujeme nebo kontrolujeme plán práce. Zde čteme i zprávu pokladní. Děti se dovídají, kolik jsme vybrali na vstupném, jaké byly výdaje, kolik činí konečný stav. K čemu užíváme získaných peněz? Platíme autorské poplatky, kupujeme divadelní knihy a knihy veršů (jsme členy Klubu přátel poezie), nakupujeme to, co je třeba k výrobě rekvizit, kulis. Několikrát jsme odeslali značnou částku na SOS vesničku a na Fond solidarity. Různými směry se rozbíhají naše peníze, ale vždy s odpovědným posláním. Žádná organizace do nás peníze neinvestuje, máme jen to, co si sami "vyděláme". Zbývající obnos je uložen na vkladní knížce. Všechny příjmy a vydání jsou podloženy účty a v v každém školním roce projdou kontrolou (provádí ji ZV ROH). To vše je nutné pro klid a pořádek. A protože to jsou peníze dětí, mají právo vědět, jak se s nimi hospodaří.

Naše zásoby kostýmů má na starosti skupina "garderobiérek". Kontrolují, zda všichni vracejí kostýmy čisté, občas větrají skříň, ukládají do ní "voňky" proti molům, navrhují věci k vyřazení, jiné vyberou a připraví k opravě. Kostýmy většinou vyrábíme sami, někdy pomohou rodiče. I veřejnost spolupracuje, několikrát jsme dostali věci, které v domácnosti vyřadili jako nepotřebné a nemoderní pro běžné užívání, ale jako potřebné pro "divadelníky". Rekvizity vyrábějí naši výpraváci, pomáhá jim většinou učitel dílenské praxe. Společnou rukou malujeme plakáty a píšeme pozvánky, všichni se podílejí na návrhu scény svými nápady i skutečným provedením. Pro pohádku Kapitán John Pipplefox navrhovali scénu chlapci - a skutečně jsme scénu podle jednoho z návrhů vytvořili. Byla velice přesvědčivá - jak by ne, každý správný kluk přece ví, jak vypadá pirátská loď. Nechybělo nic - bylo tu kormidlo, dělo, plachty, lana, sud, kapitánský můstek. A všechno v náznaku, úsporně, jak to děti dovedou a jak to mají nejraději.

Chlapci z výpravy pracují rychle, pohotově, zručně. Naše přestávky trvají tři až pět minut, což je nedocenitelné zvláště při představení pro malé diváky, pro něž jsou přestávky nutným zlem. Všichni si uvědomujeme, že své lásce k divadlu musíme také něco obětovat, že je tu dost práce, ale že to vyvažuje řada hezkých chvil a zážitků, krásný pocit, že jsou tu opravdoví přátelé, radost a pohoda. Vzpomínky na celý život. Tak nějak vypadá kolektiv zbavený sobectví, závisti, lenosti. Kolektiv, který nepracuje proto, že musí, že je to přikázáno, ale proto, že chce pracovat.

Soubor se ve skutečnosti ještě člení na skupinky podle zájmů - fotografování, hudba a zpěv, dětský přednes, pracovní skupina, výtvarníci, skupina chlapců a dívek, kteří skládají texty k písním a pokoušejí se o verše, tanečníci, skupina zvukařů - ti shánějí a natáčejí nejen zvuky potřebné pro divadelní hru, ale i zajímavosti z rozhlasu, televize, ze školního i divadelního prostředí. Musím se obdivovat dětské aktivitě, vynalézavosti, chuti do práce. Na první pohled se zase zdá, že je těch zájmů pro divadelní soubor jaksi mnoho, někdo bude argumentovat tím, že to musí být nutně na úkor samotné divadelní práce. Pokud má vedoucí plán práce, nemůže k takové situaci dojít. A protože jsme soubor amatérský, děti si tu chtějí hrát, bavit se i pracovat, musejí mít k tomu možnost i příležitost. Ostatně - každá skupina se zabývá prací, která naopak divadelní práci pomáhá. Práci na jevišti neodbyváme - zůstává hlavní náplní činnosti kroužku. Soubor má za sebou dost úspěšných vystoupení a přehlídek - divadelních i recitačních.

Způsob, jakým pracujeme, se nevytvořil za rok, jde o mnohaletou činnost. Práce tu není nikdy hotová, nikdy není čas k odpočinku. Už proto, že každým rokem odcházejí žáci 9. tříd a na jejich místo nastupují děti ze 6. třídy. Starší členové pomáhají mladším, povzbuzují je, radí. A tak se kolektiv doplňuje, ale nemění svou tvářnost. Mladší členové přejímají zvyklosti, tradice souboru, jeho řád.

Velmi rád si cením také toho, že děti v souboru našly cestu k poezii. Ne-listují v básnických sbírkách jen proto, aby si vybraly báseň k přednesu. Nacházejí ve verších to, co je jim blízké, přemýšlejí o tom, co přečetly, dovedou o verších hovořit, zajímají se o jejich tvůrce. A samy se pokoušejí psát. Jistě - nejsou to skutečné básně, ale v tom, co děti napíší, se odráží jejich vztah k okolí, jejich radosti i smutky, jejich problémy rodinné i školní. Svěřují se v nich kamarádům a co víc, svěřují se i svému učiteli. Nikoho ani nenapadne se smát, když některý chlapec nebo dívka přednášejí na schůzkách to, co sami napsali. Několik dětí ze souboru se v letošním roce zúčastnilo soutěže "Dnes tady kvetou růže", kterou vypsalo kulturní středisko obce Lidice. Dvě práce byly oceněny čestným uznáním. Ve všech verších se ozývá touha po radosti a klidu a strach z války - a přece ji děti znají jenom z bolestných historických a kulturních památek a z vyprávění těch, kteří ji museli prožít. Na ukázkou aspoň závěr ze dvou úspěšných prací.

.....

Uprostřed záhonů stojíš
a nechceš věřit ani
že tu kdys řádili esesmani

Dnes zase slunce vychází
líbá růže
zlatí osadu
nové Lidice.
I dnes stoupá k obloze dým
Není však z chalup - spálenin
To v některém domku
čerstvě omítnutém
zasedají právě
k nedělnímu obědu.
Žijí tak prostě
žijí tak plně
protože
z krve - vyrostly
růže
v nichž voní
mír

(F. Novotný - 8. tř.)

...

Dnes nad růžemi
zvoní dětský smích.
Však železná smrt
ještě dřímá
Proto voní růže v Lidicích
pro věčnou lásku
pro věčný mír
Růže v Lidicích
svědek minulosti
důkaz přítomnosti
varování budoucnosti
VŠEM

(J. Bartoníčková - 8. tř.)

Co říci na závěr ?

Přimlouvám se za to, aby dětské divadelní soubory dýchaly životem dětí, jejich elánem, upřímností, hravostí, aby se děti nestávaly cvičenými papoušky na jevišti, před mikrofonem, kdekoli - aby si uměly hrát i před svým divákem a ukázaly mu tak svůj svět bezprostřednosti, radosti z nalézání a objevování. Svět přátelství a důvěry. Svoji budoucí sílu. Tak donutí dospělé, aby jim věnovali nejen svou pozornost, ale i své uznání, aby se dospělí odnaučili stereotypně říkat : "Ta dnešní mládež !"

D i v a d e l n í s o u b o r - j e d e n z p r o s t ř e d k ů
v ý c h o v y d ě t í

Marie C h y t r o v á

Svou činnost s dětským zájmovým kolektivem jsem začala již před šesti lety - v 8. třídě ZDŠ jsem založila svůj první dětský zájmový kroužek. Byla to vlastně skupinka dětí, které rády zpívaly a zpěv byl i mým koníčkem. Tak jsme se dali dohromady - děti, kytara a já. Moc se nám to líbilo a od té doby jsem již děti neopustila. Během studia na střední škole jsem sice "přesedlala" z pěvecké činnosti na divadelní, ale i v našem SKUMAFORU (divadelní soubor Městského domu pionýrů a mládeže ve Vodňanech) má hudba a zpěv své místo. Tento soubor letos pracuje čtvrtým rokem^{x)}

Jednou z hlavních obtíží, s níž jsem se v začátku své práce setkala, byl nedostatek vhodných her a velmi malé prostory pro divadelní práci. Obě tyto okolnosti mě přivedly k vlastní tvorbě pro děti. Byly to zpočátku malé veselé scénky - odtud název SKUMAFOR, zkratka "skupiny malých forem". Tyto scénky jsem psala dětem "přímo na tělo". Tím se mi podařilo získat u skupinky dětí opravdový zájem o divadelní činnost. Již v začátcích dostaly děti maximální prostor pro vlastní fantazii. Celá scénka se například odehrávala na malém jevišti, kde stál jen stůl, na něm několik papírů a židle. To bylo dějiště celého příběhu, v němž se odehrávalo několik napínavých chvil, ale i okamžiků plných veselí a smíchu. Pro vytvoření určité postavy vyhovoval dětské fantazii nejlépe klobouk. Pod ním se změnila i ta nejnešmělejší dívka v domýšlivou dámu, pošťácká čepice najednou proměnila Standu v pana poštmistra, tmavý baret na hlavě, koště do ruky a byl tu uklízeč atd. A tak pět dětí vytvořilo během roku třídílný seriál

^{x)}Vedoucí souboru a autorka článku Marie Chytrová je posluchačkou třetího ročníku pedagogické fakulty v Českých Budějovicích.

nazvaný podle hlavní postavy "Zmatkař". Slovní a situační komika z něho stvořily jeden z nejpřitažlivějších příběhů pro domácí české i dospělé publikum a zajisté měl nemalý podíl na podnícení zájmu o divadlo u mnoha jiných dětí. Přestože veselé scénky v naší činnosti převládaly, objevily se občas i vážnější chvílky k zamyšlení. Tak vznikl příběh o zlém králi, který chtěl mít celý svět jen pro sebe, ale nakonec jeho zemi zachránila imaginární LÁSKA, která se na zem zatloukala z pohádky. Když napravila králi hlavu, obrátila se k divákům a několika větami zakončila celou hru: "Víte, v pohádkách to dopadne vždycky dobře, protože já - Láska - jsem v pohádce stále lidé však nežijí v pohádkách, a proto si musejí lásku vytvořit sami. Najdou ji sami v sobě..... Už se nikdy nevrátím do tohoto divného světa. Jen jedno bych chtěla znát. Zůstane tady ten mír, až se vrátím do své pohádky?"

Nevěděla jsem tehdy, zda ty mladší děti pochopí, co říká jejich čtrnáctiletá kamarádka. Ale když jsem se po vystoupení ptala jedné dívky ze souboru, proč pláče, zeptala se na mě: "Co myslíte, zůstane tu ten mír?" Z toho jsem poznala, že pochopila vážnost problému. Z určitých rozpaků mě vyvedl Standa (dvorní rádce). Řekl: "Určitě! A nebreč.... vždyť teď přece už všichni víme co a jak." Tato malá skupinka dětí seděla vedle mě a věděla co a jak. Ale druhý den jich bylo deset. A těch deset si to jednou nenechá pro sebe....

Ani po skončení školního roku jsme se nemohli rozloučit. Rozjela jsem se s dětmi strávit prázdniny na Lipno pod stany. Ani tím to však neskončilo. Naopak, stali jsme se opravdovou partou, základem, který mohl mít perspektivu. A to byl vlastně ten pravý začátek naší další cesty. V druhém roce byl soubor rozšířen a nastudoval původní dětský muzikál "Nebezpečná hra" a několik "Skumaforských tipů" (parodie na televizní reklamy). V loňském roce jsem se rozhodla rozšířit soubor ještě o stálou pohybovou skupinu, která by vhodně doplňovala repertoár souboru. V tomto složení nastudoval SKUMAFOR původní hru "Když padá hvězda", s níž se zúčastnil Volyňského divadelního jara 1972, krajské přehlídky dětských divadelních souborů v Kaplici, hostoval na přehlídce slovenských dětských divadelních souborů v Trnavě a konečně největším úspěchem byla účast na dětském divadelním festivalu ve Žďáru na Sázavou.

Pokud jde o formy práce s dětmi, asi nepřinesu nic příliš nového, neboť při svém studiu sotva stihnu prostudovat některé metody práce lidí zkušenějších a povolanějších. Tyto metody se snažím podle možnosti aplikovat na naše podmínky.

Před nacvikem jednotlivých her uspořádám vždy s dětmi malou besedu, při které se snažím děti pro problém, který hra řeší, zaujmout, vhodně je motivovat. Jedním z témat besedy k poslední hře byla otázka opravdového přátelství

se někdy různily. Bylo třeba, aby děti samy vlastní úvahou během rozhovoru došly k poznání rozdílu opravdového přátelství a tzv. falešné solidarity. Bylo to nutné právě pro tuto hru, aby ji děti správně pochopily a tudíž ji mohly i přesvědčivě zahrát. Pro tuto hru jsem použila určité motivační lsti. Řekla jsem dětem, že tento příběh se opravdu udál, že tyto postavy existovaly a tento problém řešily. U dětí to vzbudilo značný zájem a vyvolalo to mnoho dotazů k té či oné postavě. Touha po co největším vytvoření postavy vyrůstala tedy přímo z dětí.

Po přečtení scénáře, pokud je to třeba, znovu diskutujeme o hře a pak si ji zkusíme zahrát bez scénáře, jen tak podle smyslu. Pro mě to mívá často značný význam, neboť jejich improvizací provádím ještě úpravy, aby jejich projev byl co nejpřirozenější. Improvizace jako cvičení provádíme běžně a to jak hromadné, tak sólové, se slovy i beze slov, na dané i libovolné téma. Děti tak získávají určitou pohotovost a snad díky jí navázal se SKUMAFORÉM spolupráci Čs. rozhlas, redakce vysílání pro děti a mládež. Děti na daný námět improvizují konfliktní situaci s dětskou problematikou a v okamžiku, kdy konflikt vrcholí, se improvizace ukončí, takže příběh zůstává nevyřešen. Úkolem dětských posluchačů je nalézt řešení a napsat je rozhlasu.

Součástí mé činnosti byla také práce s větou - vysvětlila jsem dětem, co je větný přízvuk, a to jsme procvičovali formou hry. V improvizacích beze slov si děti vyzkoušely různé druhy chůze, gest, mimiky, vyvěrající z pocitu, který v sobě improvizace přinášela. Konečně jsem zkoušela na jednotlivých prvcích, například na jedné větě, spojit v harmonický celek intonaci, větný přízvuk, gesto, mimiku, případně chůzi, aby šlo o zcela zřetelně sladěný projev, vycházející z pocitu improvizátora. Například obyčejnou větu "Tak to jsi opravdu udělal ty?" může říkat rozzlobený otec, chlapec obdivující kamaráda apod. Pokusila jsem se i o spojení gest, mimiky a chůze s hudbou. Jako inspirační námět k improvizacím mi posloužily titulky článků v časopisech - dětem jsem rozdala různé časopisy a na pokyn jedno z předem vybraných dětí začalo na tento nadpis improvizovat tak zřetelně, aby ostatní nejen pochopili o čem jde, ale mohli se i přidat.

Další formou improvizace bylo řešení konfliktních situací: scénka pro tři osoby. Každá dostala jen svoji charakteristiku a popis své situace, pocitů a zhruba vztahu k dvěma ostatním postavám.

Všechny osoby se měly sejit a vyřešit konfliktní situaci, o níž každá věděla jen to své. Ostatní, kteří přihlíželi, znali charakteristiku i postavení všech osob. Hodnotili jsme společně, jak rychle se improvizující osoby dovedly orientovat a kritizovali jsme vyřešení konfliktu. V těchto improvizacích se mi

velmi dobře dařilo spojit divadelní práci s výchovou.

Daleko nejlépe se ovšem uplatňovala výchovná složka v tzv. "soudničkách". Jsou to v podstatě opět improvizace; jedno z dětí sedí samo na scéně jako obžalovaný, všichni ostatní jsou v sále. Obžalovaný řekne, co udělal. Na první pohled to bývá věc, která zasluhuje pořádný trest (například ukradl jsem kamarádovi nový svetr, z kterého měl radost a hočil mu ho do prudce tekoucí řeky). Ostatní se vyptávají tak, aby nakonec pochopili, proč to obžalovaný udělal, jak vážný byl jeho důvod a byl-li vážný, zda to bylo správné řešení. Hodnotíme, vysvětlujeme a já se snažím, aby děti pochopily, že za každým jednáním člověka je třeba vidět bytost, která myslí, cítí, třeba i trpí. A nikdy předčasně neodsuzovat, to je to nejlehčí. Tyto improvizace mi značně pomáhají upevňovat kolektivní vztahy.

Musím říci, že se mi velmi osvědčila improvizace, kterou v Kaplici uváděla Jindra Delongová, - děti si mohou z kouzelného světa přinést jediný zázrak. Výběr byl rozmanitý, ale mezi šperky a penězi se objevily i věci jako zdraví, mír, štěstí. Odpověď "štěstí" vyvolala mezi staršími členy zajímavou diskusi. Jedna dívka řekla, že není možné přinést štěstí, neboť to není nic trvalého, ale jen určitý okamžik. Pokusila jsem se tuto diskusi zaměřit tak, aby pochopili, že nejde jen o osobní štěstí, ale že se člověk může radovat i ze štěstí druhého, že takový život je bohatší. Dále pak následovaly názory, co je bohatství, pocit šťastného života atd.

Pro rozvoj vyjadřovacích schopností provádím s dětmi hru na reportéry. Jeden dělá reportéra, který potkává různé lidi a musí se jich vyptávat (jinak hovoří s malým dítětem, jinak s ředitelem závodu atd.). Reportér musí mít stále dostatečnou slovní zásobu, vhodně se vyjadřovat a nejen on, ale i jeho partneři, kteří představují obvykle nějaký druh povolání. Děti tak procvičují nejen své vyjadřovací schopnosti, ale ukazují se i jejich znalosti z různých oborů a tak je možno obohacovat jejich duševní obzor.

V letošním roce jsem se pokusila s dětmi o jejich vlastní literární činnost. Po navození vhodné atmosféry dostaly děti různé náměty - například: "Na co myslím, když se někdy dívám sám na hvězdnou oblohu". Tady děti mohly plně uplatňovat svou fantazii (o životě na jiných planetách, o vesmíru, o přání, když padá hvězda apod.) Konkrétně tato práce mi také pomohla jako vhodná motivace k poslední hře.

Fantazii dětí se snažím rozvíjet i poslechem vážné hudby, např. Schumannova Snění aj.

V kroužku taneční gymnastiky pak jde i o pohybové vyjádření, neboť s divadelním kroužkem úzce spolupracuje.

Myslím, že se mi podařilo dosáhnout toho, že většina dětí si ráda poslechne vážnou hudbu. A jen přes tuto oblast jsem se dostala a dětmi k poezii. Zpočátku jsem narazila na odpor k veršům. Věděla jsem, že to pramení z mnohdy nevhodného působení učitelů českého jazyka, kteří pro soutěž v recitaci určí žákovi, že se tu a tu básně naučí a přednese ji v soutěži bez ohledu na to, zda dítě je schopno ji mentálně zvládnout, anebo zda se mu líbí. Vždyť přece ani schopnost procítit do hloubky myšlenky básníka neznamena ještě schopnost reprodukce. Jednou, po poslechu Sukova houslového sóla z Radúze a Mahuleny, když děti vyprávěly, jaké viděly hory, lesy, oblaka, prostě krásy přírody - jsem jim řekla, aby zavřely oči a představovaly si to, co uslyší teď, ale že to nebude hudba. Přednesla jsem jim básně Jana Pilaře "Tam, kde se Blaník promodrává". S údivem děti zjistily, že se jim to líbilo. Proto se příští rok pokusím zaměřit se částečně i na poezii, v níž bych chtěla propracovávat kulturu řeči, již jsem zůstala, myslím, nejvíce dlužna.

Vyvrcholením naší činnosti byla velká soutěž, při níž děti napsaly na lístečky různé náměty, ty jsme pak v klobouku promíchaly a každý si vytáhl jedno téma. Měl je zpracovat buď jako monolog nebo jako dialog s imaginární postavou. Ale to ještě nebylo všechno. Každý si pak ještě vylosoval jméno interpreta, pro nějž to napíše. A protože se děti vzájemně znají, objevily se opravdu některé úlohy přímo na tělo. S děvčaty z taneční gymnastiky jsme pak hodnotily zvlášť tři první místa autorů a tři první místa interpretů. Divadelní soubor zase hodnotil jednotlivé sólové taneční kreace děvčat z gymnastiky. Samostatná příprava těchto kresek byla zase vyvrcholením práce pohybové skupiny.

V celé své práci vycházím z myšlenky, že dětské drama může být jedním z neúčinnějších prostředků výchovy. Proto ačkoli se snažím, aby dětský výkon na scéně byl co nejlepší, neopomínám nikdy výchovný aspekt, neboť se mi to - jak vím ze zkušenosti - ve vlastní divadelní práci mnohokrát vrátí.

Když jsme s naší poslední hrou vystupovali ve Žďáru a zbývalo již jen několik minut do začátku představení, svolala jsem všechny děti a řekla jim, aby si daly záležet, že je to vlastně poslední vystoupení s touto hrou. Předtím jsme ji hráli devětkrát na různých místech a dětem nějak "přirostla k srdci". Přála jsem jim, aby se jim to povedlo, aby ty poslední vzpomínky byly co nejhezčí. Slíbily a s trochu smutným úsměvem nedočkavě čekaly, kdy budou moci začít. Pojednou ke mně přistoupila Jarka - představitelka Dášy, tj. postavy, která se snaží pomoci nešťastnému chlapci a má neschématicky harmonizovat vztahy v dětské kolektivě - a povzdychla si: "Takže já vlastně dnes budu naposledy spravedlivá Dáša!" "Ne, Jarko," řekla jsem jí, "budeš Dášou třeba pořád, když budeš chtít, ale vůbec k tomu nebudeš potřebovat jeviště." Pochopila to. Ale než stačila něco

odpovědět, dostali jsme pokyn začít. A já už jsem věděla, že se nám to povede.

V letošním roce mi poprvé nikdo neodpadl, jak se zatím stávalo, dokonce i dva starší chlapci, kteří dojíždějí do gymnasia, spěchají vždy od vlaku mezi nás. Děvčata z taneční gymnastiky dostala najednou také chuť zahrát si divadlo, tak jsem jim musela slíbit, že si v nové hře, kterou píší, nejen zatancují, ale i zahrají.

Daleko největším oříškem je pro mne pětadvacet nových dětí z 3. - 6. tříd, které jsem si musila rozdělit na dva malé SKUMAFORKY.

Jsem si vědoma, že nás čeká ještě moc a moc práce, která vlastně stejně nikdy nekončí, ale zatím děti mají chuť a já také. A to je myslím to hlavní.

naše tipy + naše tipy + naše tipy + naše tipy + naše tipy + naše tipy + naše

Samuil M a r š a k

D V A N Á C T M Ě S Í C Ů

Slovanská pohádka

Obsazení : 25 mužů, 6 žen

Dekorace : lesní mýtina, královnin pokoj, venkovská světnice, sál v paláci,
v lese, u jezera

Mladinká rozmariná královna se nechce smířit s tím, že všude neplatí její vůle, a vydá nesmyslný rozkaz : chce mít novoroční tabuli ozdobenou kyticí sněženek, kterou zaplatí zlatem. Zpráva se donese i do malého domku, kde žije stařená se svou dcerou a pastorkyní. Protože obě ženy touží po rychlém zbohatnutí, vyženou ubohé děvče do mrazivého lesa na sněženky. Pastorkyně dlouho marně bloudí lesem, až se dostane na mýtinu, kde kolem ohně sedí dvanáct mužů, dvanáct měsíců. Vyslechnou její prosbu a protože znají její laskavé srdce, postoupí Prosinec své místo Dubnu, sněhy roztají a v trávě se zabělá tisíce květů. Na rozloučenou dostane pastorkyně od Dubna zásnubní prstýnek, kterým si může dvanáct měsíců přivolat na pomoc. Jenže doma jí ho macecha s dcerou ukradnou a samy se vypraví s košíkem sněženek na zámek pro odměnu. Mladá královna dychtivě vyvídá, kde květy našly, až se obě podvodnice podřeknou. Královna dá ihned poslat pro pastorkyni a uspořádá velký výlet do zimního lesa. Pastorkyně nechce prozradit, kde našla sněženky ani když královna zahodí prstýnek, který vymámila na maceše. Ale v tu chvíli se strhne strašlivá vichřice, chaoticky a bez přechodu se střídá vedro s palčivým mrazem, až se znovu ujme vlády Prosinec a splní prokřehlým poutníkům jejich přání : stařeně a dceři věnuje psí kožichy, které do smrti nesvléknou, královně ukáže cestu domů a pastorkyni s laskavým vojákem pozve k ohni, kde pastorkyni bohatě obdarují za její lásku a věrnost.

Samuil Maršak ve své hře obohatil tradiční pohádkový motiv o originální a dramaticky, velice nosný druhý plán, jehož hrdinka, mladičká a tyranizující královna, tvoří účinnou paralelu k pastorkyní, hlavní postavě příběhu. Rozvinutím a domyšlením klasického pohádkového námětu vznikla pohádková hra s rušným, dějově bohatým příběhem, plná působivých kontrastů, skutečné pohádkové drama se silným citovým nábojem a neotřelou myšlenkou, přesahující obvyklé "vítězství dobra nad zlem." Realizačně je tato lyrická a dramaticky dobře cítěná pohádka

ovšem dost náročná, takže je dostupná jen vyspělým souborům.
Hra je určena divákům II. věkového stupně.

František H r u b í n

DS

S N Ě H U R K A, Z V Í Ř Á T K A A S E D M M U Ž Í Č K Ů

Pohádková hra pro nejmenší

Obsazení : 5 žen, 5 mužů, 15 dětí

Dekorace : komnata v královském paláci, hluboký les, na paloučku u chaloupky,
v chaloupce

Zlá královna týrá svého muže a chce, aby ji zahrnoval novými a novými kle-
noty. Touží po tom, aby byla nejkrásnější v celé říši, a proto se velice roz-
hněvá, když jí jednou kouzelné zrcadlo prozradí, že její nevlastní dcerka Sně-
hurka předčí její půvaby. Poručí proto lesníkovi, aby Sněhurku odvedl do lesa,
a zabil ; na důkaz jí musí přinést dívčíno srdce. Lesník by ze strachu vykonal
královnin rozkaz, kdyby se nebál lesních zvířátek, která tak zachrání Sněhurce
život. Aby ušel hněvu své panovnice, odejme lesník srdce mrtvé srnce a Sněhurku
zanechá jejím novým přátelům. Ráno najde Sněhurka v lese maličkou chaloupku,
pěkně v ní uklidí a tím překvapí její obyvatele - malé mužíčky, kteří ji popro-
sí, aby se stala jejich hospodyňkou. Jenže kouzelné zrcadlo prozradí královně
maceše, že Sněhurka nezemřela. Kouzelník Múra vypátrá její úkryt a poradí krá-
lovně, aby jí podala otrávené jablko. Macecha v přestrojení vyhledá Sněhurku a
usmrtí ji soustem z otráveného ovoce. Nešťastní mužíčci ji uloží do skleněné
rakve, ve které ji najde bludný princ a políbením jí vrátí život.

Hrubínovo básnické převyprávění klasické pohádky si neklade vyšší ambice,
jaké známe z pozdější Hrubínovy dramatické tvorby. Pro svou ryzí prostotu i či-
stotu výrazových prostředků je však dodnes dobrou předlohou pro soubory, které
sdružují dětské i dospělé představitelů. Oproti tradičnímu příběhu přikompono-
val Hrubín postavičky zvířátek, které se stanou Sněhurčinými přáteli a zjemnil
tak určitou krutost příběhu. A právě postavičky zvířátek stejně jako sedmi mu-
žíčků poskytují dětským představitelům vděčné a jejich schopnostem dostupné
příležitosti.

Hra je vhodná pro děti I. věkového stupně.

Jan Jílek

O SLUNEČNÍKU, MĚSÍČNÍKU A VĚTRNÍKU

Pohádková hra na motivy B. Němcové

Obsazení : 9 mužů, 5 žen

Dekorace : hradní nádvoří, ložnice princezen, bitevní pole, hradní síň,
třináctá komnata, Měsíčníkův palác, chatrč čarodějnice, ohnivá síň

Na jednu jedinou noc předá král vládu svému synu, princí Silomilovi, který použije svěřené moci a provdá své tři sestry za Slunečníka, Měsíčníka a Větrníka. Sám pak odejde do světa, aby se poohlédl po nevěstě. Na svých cestách zavítá do skalnatého hradu, kde žije krásná a silná princezna, která svou ruku podá jedině tomu, kdo ji přemůže. Silomil se zmocní jejího kouzelného meče a v souboji zvítězí. Princezně se hezký princ zalíbil a tak mu slíbí, že se stane jeho ženou. Musí však odpřísáhnout, že se nikdy nepodívá do tajemné třinácté komnaty. Zvědavý Silomil však neodolá, nahlédne za zakázané dveře a najde tam přikovaného krále Ohně, který Silomila podvede a unikne mu na svobodu. Krásná princezna se stane jeho zajatkyní a Silomil, aby ji zachránil, se musí dát do služeb čarodějnice. Jen od ní může získat nejrychlejšího koně na světě, s jehož pomocí by unesl svou nevěstu. S pomocí mocných švagrů splní Silomil všechny úkoly, přemůže nástrahy zlé čarodějnice a v souboji nakonec přemůže i Ohnivého krále.

Hra Jana Jílka upoutá především originálním přístupem k tradičnímu pohádkovému motivu, jehož romantický patos je tu šťastně zcivilněn konkrétní kresbou charakterů i přítomností u Jílka téměř nezbytného humoru. Důsledné "polidštění" vznosných a obecně naznačených pohádkových hrdinů posunulo i motivace jednotlivých dějových faktů do nitra jednajících postav, takže se autorovi podařilo vytvořit skutečné dramatické charaktery. Živý a bohatě individualizovaný dialog, citlivý smysl pro jevištní působivost jednotlivých situací i schopnost vytvořit pohádkovou atmosféru bez vnějšího poetizování řadí tento Jílkův text mezi naše nejlepší pohádkové hry. Realizačně je hra značně náročná. Je určena divákům II. věkového stupně.

Jan Jílek

P T Á K O H N I V Á K A L I Š K A R Y Š K A

Lyrická pohádka na motivy K.J. Erbena

Obsazení : 7 mužů, 7 žen

Dekorace : zahrada, rozcestí, ve zlatém zámku, ve skleněném zámku, v černém zámku, královská síň

Pro svého otce, který chřadne steskem, protože mu každé noci uloupí Pták Ohnivák ze zázračné jabloně zlaté jablko, se Králevic se svými dvěma bratry vydá do světa. Chce najít Ptáka Ohniváka, který jediný může utišit smutek starého krále. Za dobré slovo a krajíc chleba se stane Králevicovou věrnou průvodkyní Liška Ryška. Moudrou radou mohla uchránit prince před všemi strážnými. Princ ji však neuposlechne, ve zlatém zámku sáhne po zlaté kleci místo po dřevěné a musí putovat do skleněného zámku pro koně Zlatohříváka, kterého chce Zlatý král výměnou za Ptáka Ohniváka. Ve skleněném zámku mu přikáže král, aby mu přivedl nejkrásnější pannu z Černého království, a tak pozná princ tichou a bledou Čekanku, svou vytouženou lásku. Vybojuje si ji s pomocí Lišky Ryšky, která chrání i jejich cestu nazpět i když ji bolí srdce marnou láskou k princovi a pak se se získaným Ptákem Ohnivákem a koněm Zlatohřívákem vrací domů. Věrná Liška Ryška ještě stačí prince zachránit před úklady jeho závistivých bratrů, pak hyne, když darovala princově nevěstě všechnu sílu svého citu i prudký tep oddaného srdce.

Hra Jana Jílky zaujme především silným citovým nábojem, tvořivým a nekonvenčním přístupem ke klasickému pohádkovému námětu a sugestivní atmosférou. Příběh, oproštěný od všech podrobností a vyprávěný s použitím účinné, téměř filmové zkratky, vyznívá v neproklamovanou oslavu čínorodé lásky, personifikované jímavou a bohatě charakterizovanou postavou Lišky Ryšky. Realizace hry je po všech stránkách velice náročná, zejména zvířecí postavy jsou tu na hony vzdáleny běžným typům "zvířátek" a jejich ztvárnění klade na herce velké požadavky - a proto je dostupná jen velmi vyspělým souborům. Hra je určena pro diváky II. a III. věkového stupně.

Josef K a i n a r

Z L A T O V L Á S K A

Lyrická pohádka na motivy K.J.Erbena

Obsazení : 6 mužů, 4 ženy, loutky psíčka a krkavců, hlasy ptáků, mušek,
mravenců a květin

Dekorace : na hradě starého krále, stráž nad řekou, břeh u skleněného zámku,
před hradní branou

Sluha mocného krále Jiřík dostane od svého pána za úkol připravit podivnou rybu, kterou přinesla na hrad tajemná stařenka a nechce-li přijít o hlavu, nesmí ochutnat ani sousto. Jiřík však neodolá a pozná moc tajemného pokrmu : od této chvíle rozumí stejně jako král řeči zvířat. Král chce dát Jiříka za neposlušnost popravít, ale vyslechne spor dvou ptáčků, kteří si vyprávějí o krásné princezně Zlatovlásce, a proto raději Jiříkovi uloží, aby mu zlatovlasou pannu přivedl. Jiří bloudí světem a marně hledá skleněný zámek, Zlatovlásčin domov. Cestou pomůže mravencům i mladým krkavcům a zachrání život rybě, o kterou se přeli dva rybáři. Za to, že je rozsoudil, mu poradí, kde hledat Zlatovlásku. Ruku krásné panny si však musí Jiří vysloužit, s pomocí zvířátek, která se mu ráda odvděčí za laskavost jeho srdce, sesbírá poztrácené perly, vyloví prstenek z Duneje a opatří tykvici živé vody. Smutně se pak vrací se Zlatovláskou domů - ví přece, že krásná panna se stane nevěstou jeho krále. Ten už netrpělivě čeká a chystá Jiříkovi pěkné přivítání : popravčí sekyru, skrytou za hradní branou. Když však Zlatovláska pokropí mrtvé tělo svého milého živou vodou, Jiřík ožije a je krásnější než dosud. I král by rád omládl kouzlem živé vody, a tak si nechá setnout hlavu dřív než ho stačí Zlatovláska varovat, že tykev je prázdná.

Kainarovo zpracování známého pohádkového námětu vyniká především čistotou a krásou básnického slova, šťastně ovlivněného lidovou poezií. Jeho hra, působivá ovšem spíše svou atmosférou než skutečnou dramatičností, se stala oprávněně trvalou součástí repertoáru našich profesionálních i ochotnických divadel. Realizačně je poměrně náročná pro nutnou kombinaci hereckého a loutkového projevu.

Hra je určena divákům II. věkového stupně.

Olga Lichardová - Magda Lokvencová

P O P E L K A

Pohádková hra pro děti

Obsazení : 6 mužů, 8 žen

Dekorace : kuchyně, královská síň

Dorota a Amálie, Popelčiny nevlastní sestry, se chystají na ples, který pořádá princ, aby si na něm vybral nevěstu. Jejich matka má co dělat, aby je s Popelčinou pomocí vyparádila, jak náleží. Popelčin otec přinese budoucím "královnám" z trhu vzácné dárky, ale pro svou vlastní dcerku má jen tři oříšky. Jak je však Popelka překvapena, když po odchodu macechy a sester najde v oříškách krásné šaty! Na radu tatíčka si je oblékne a vydá se také na královský hrad. Tam zatím houf vdavekchtivých krasavic obklopil prince, kterému se vůbec nechce do ženění. Kamarád šašek mu slíbí, že to nějak zařídí, a tak Dorotě představí jako prince obřadníka, Amálii zase pobočníka a když princ rozpaky a nechutí neví jak dál, poradí mu šašek, aby dal všem ucházečkám hádanky. Uhodne je však jediné Popelka, která se princovi na první pohled zalíbí natolik, že se rozhodne vzít si ji za ženu. I Popelce se hezký princ líbí - a tak jenom s těžkým srdcem dodrží slib, který dala tatínkovi, že bude doma dřív než macecha a sestry. Na útěku ze zámku ztratí střevíček a princ rozteskněný jejím zmizením, se rozhoduje, že si vezme jen tu, která drobný střevíc obuje. Druhého dne je v domku nové pozdvižení : macecha šněruje svým dcerám nohy, aby obelstila prince a Popelku schová do truhly. A tak by princ málem odešel s nepořízenou, nebýt šaška a Popelčina tatínka, kteří mu pomohou vytouženou a málem oplakanou nevěstu najít.

Jevištní zpracování klasické pohádky je spíš realistickým převyprávěním známého příběhu než pohádkovou hrou v pravém slova smyslu. Větší důraz než na pohádkovou atmosféru a funkci nadpřirozených sil tu kladou autorky na podrobnou, někdy až do karikatury zaostřenou charakteristiku postav, což přináší do hry řadu vděčných komediálních situací, ale současně stírá poetický náboj předlohy. Kladem hry je obratně vyřešená zápleтка, vystavěná bez tradičního trojího opakování situace královského plesu, organicky dořešená postava Popelčina otce i cit autorek pro únosnou míru situační komiky.

Hra je vhodná pro diváky I. věkového stupně.

Božena Š i m k o v á

SEDMERO KRKAVCŮ

Pohádková hra na motivy B. Němcové

Obsazení : 13 mužů, 4 ženy, a 7 stínových loutek

Dekorace : chudá světnice, skalnatá krajina, rozvaliny zámku, kraj lesa, královská komnata, Bohdančin pokoj

Bohdanka se dozví od své staré chůvy Dorotky, že kdysi měla sedm bratříčků, které její matka, pyšná šlechtična, ve chvíli prudkého hněvu zaklela v krkavce. Rozhodne se bratry zachránit a prosí o radu Větr, Měsíc a Slunce, které ji zavede do rozvalin jejich bývalého sídla, kde nyní žijí její bratři-krkavci. Ti jí prozradí, že mohou být zachráněni jedině tehdy, ušije-li pro ně Bohdanka sedm košil z kopřivového vlákna a nepromluví při tom ani slůvka. Bohdanka se nastěhuje do vykotlané vrby, kde ji najde princ a tomu se nemá dívka natolik zalíbit, že ji vezme k sobě do královského paláce. Bohdanka však vzbudí zášť princovy sestry, která pokládá tichou přadlenu za čarodějku, Král v ní pozná sestru krkavců a protože ví, jak se provinil na jejich rodičích, dovolí svému synovi, aby se s Bohdankou oženil. Po čase se Bohdancem narodí dítě, které zlá sestra vymění za krkavce. Princ se zříká své mladé ženy a souhlasí, aby byla upálena jako čarodějnice, V poslední chvíli však došije Bohdanka své košile, vysvobodí své bratry z krkavčí podoby a s jejich pomocí usvědčí princovu sestru ze zlých úkladů.

Hra Boženy Šimkové zpracovává méně známou pohádku B. Němcové a důrazem na lidský úděl hlavní hrdinky, jejíž bezmezná obětavost a tichá odvaha beze slova čelí všem úkladům a nástrahám. Akcent na osudy hlavní postavy tak umožnil vyprávět příběh sevřeně a s účinnou gradací. Působivé je i domyšlení motivace jednání princova otce, který se ujme Bohdanky pod tlakem pocitu staré viny, psychologicky věrojatně je motivována zášť princovy sestry proti němě vetřelkyni. Hra je psána volným nerýmovaným veršem, realizačně je poměrně snadná. Hra je určena divákům II. věkového stupně.

MICHL, Karel

Antonín Kurš, divadelník-umělec
Učitelské noviny, 1971, č.13, s.2

Vzpomínka kolegy - učitele z reformní
školy v Nuslích

(váv)

Soutěž o Zlatou růži
Estetická výchova, 1971/72, č.4, s.103

Soutěž v recitaci, zpěvu, dramatickém projevu,
tanci, literární tvořivosti - okres Břeclav,
vyhlášeno OKS

VOBRUBOVÁ, Jana

Děti z dětského domova v literárně
dramatickém oddělení LŠU
Učitelské noviny, 1971, č.17, s.4

ZÁBRANSKÁ, Jarmila
Dramatizace ve školní družině
Vychovatel, 1970/71, č.4, s.123

O práci s dětmi z jabloneckého dětského
domova.

Náměty pro maňáskové divadlo - z práce
školní družiny 2.ZDŠ ve Vlašimi-Sídlišti.

KNESLOVÁ, Marie

Děti by si měly hrát

Učitelské noviny, 1971, č. 27, s. 4

O Dětském divadelním máji Vysočiny - Národní
přehlídce dětských divadelních souborů

MACHÁČKOVÁ, Olga

Příkladná práce v zájmovém kroužku

Vychovatel, 1971/72, č. 1, s. 26-27

Dramatický kroužek školní družiny ve Velké
Hlešebí u Mar. Lázní pracuje přes 10 let,
vedoucí Jiřina Kovaříková.

KUČEROVÁ, Radka

Jak si v Pírku hrají

Učitelské noviny, 1971, č. 1, s. 10

O práci brněnského souboru Pírko s fotoreportáží.

MACHKOVÁ, Eva

Jak si hrají v Kaplici a ve Vysokém Mýtě

Učitelské noviny, 1971, č. 6, s. 6

O práci dětských divadelních souborů
o metodách práce ved. J. Sypala a J. Mlejnska.

DISMAN, Miloslav

Čtyři dny krásy a úsměvů (rozhovor)
Mladá fronta, 9.6.1972

Rozhovor o Národní přehlídce dětské
recitace v Svitavách. Hovořila Dita
Hajná.

(sh)

Děti hrají divadlo
Mladá fronta, 13.7.1972

Referát o Národní přehlídce dětských divadelních
souborů ve Žďáru nad Sázavou.

VÍTEK, Svetozar

Chvála dětského divadla
Rudé právo, 19.8.1972

Článek ředitele Divadla O.Stibora v Olomouci,
který nad okresní přehlídkou dětských diva-
delních souborů okr. Šumperk uvažuje o zá-
kladních problémech dětských souborů a jejich
významu pro výchovu dětí.

HAJNÁ, Dita

O čem zpívá Váh
Mladá fronta, 5.9.1972

Fejeton konfrontující vzpomínky na někdejší
obtíže vedoucích dětských souborů na Slovensku
za císařských hejtmanů se současnou situací
souborů v Púchově, který má plnou podporu
všech orgánů.

Alexandr GREGAR : Koráb kotvil pod Alpami	1
Marina VOLŠICKÁ : Kolektiv není jen slovo	9
Marie CHYTROVÁ : Divadelní soubor - jeden z prostředků výchovy dětí	16
NAŠE TIPY	22

DIVADELNÍ VÝCHOVA, roč. IX, č. 6, Bulletin Ústavu pro kulturně výchovnou činnost, útvaru zájmové umělecké činnosti, Praha 1, Sněmovní 7.
Odpovědná redaktorka - Eva MACHKOVÁ. Návrh obálky - Jiří Pavlín a Gustav Šeďa.
Jazyková korektura - Lenka Chlebečková. Uzávěrka čísla - 15. září 1972.
350 výtisků. Cena jednoho čísla - 3,-- Kčs, předplatné na celý ročník - 18,--Kčs.

